

YANGI O‘ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA’LIM TARAQQIYOT BOSQICHLARIDA YUZAGA KELAYOTGAN PEDAGOGIK KONFLIKTLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH STRATEGIYALARI

Erkinova Zarina Barotjon qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

1- bosqich magistranti

email: zarinaerkinova188@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Yangi O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimining rivojlanish bosqichlari tahlil qilinadi va bu jarayonda yuzaga keladigan pedagogik konfliktlarning mohiyati hamda sabablariga e’tibor qaratiladi. Maktabgacha ta’lim muassasalarida pedagoglar, tarbiyalanuvchilar, ota-onalar va rahbariyat o‘rtasida paydo bo‘ladigan nizolar ilmiy va nazariy jihatdan tushuntirilgan. Tadqiqotda pedagogik konfliktlarning ta’lim jarayoniga ta’siri ko‘rsatilib, ularni konstruktiv yondashuv orqali hal etish uchun zamonaviy strategiyalar taklif qilingan. Maqolaning natijalari maktabgacha ta’lim tizimida sog‘lom pedagogik muhit yaratishga, ta’lim sifatini oshirishga va pedagoglarning konfliktologik kompetensiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, maktabgacha ta’lim, pedagogik konflikt, ta’lim islohotlari, strategiya, pedagogik muhit.

Аннотация: В данной статье анализируются этапы развития системы дошкольного образования в Новом Узбекистане и рассматриваются природа и причины педагогических конфликтов, возникающих в этом процессе. Конфликты, возникающие в дошкольных образовательных учреждениях между учителями, воспитателями, родителями и администрацией, объясняются научно и теоретически. Исследование показывает влияние педагогических конфликтов на образовательный процесс и предлагает современные стратегии их разрешения посредством конструктивного подхода. Результаты статьи способствуют созданию здоровой педагогической среды в системе дошкольного образования, повышению качества образования и развитию конфликтологической компетентности педагогов.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, дошкольное образование, педагогический конфликт, образовательные реформы, стратегия, педагогическая среда.

Abstract: This article analyzes the stages of development of the preschool education system in New Uzbekistan and focuses on the nature and causes of pedagogical conflicts arising in this process. The conflicts that arise in preschool educational institutions between teachers, students, parents and management are

explained scientifically and theoretically. The study shows the impact of pedagogical conflicts on the educational process and proposes modern strategies for resolving them through a constructive approach. The results of the article help to create a healthy pedagogical environment in the preschool education system, improve the quality of education and develop the conflictological competence of teachers.

Keywords: New Uzbekistan, preschool education, pedagogical conflict, educational reforms, strategy, pedagogical environment.

Yangi O'zbekiston taraqqiyotining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida ta'lim tizimini, xususan, maktabgacha ta'limni keng qamrovli isloh qilish masalasi davlat darajasida muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda. Maktabgacha ta'lim bolalarning har tomonlama rivojlanishida va shaxs sifatida shakllanishida katta rol o'ynaydi, shuningdek, keyingi ta'lim bosqichlari uchun mustahkam asos yaratadi. Oxirgi yillarda bu sohada o'tkazilayotgan islohotlar, yangi dasturlar, davlat va xususiy maktabgacha ta'lim muassasalarining ko'payishi va pedagog kadrlar uchun qo'yilayotgan yangi talablar ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Biroq, tizim tez rivojlanayotgan paytida turli pedagogik konfliktlar yuzaga kelmoqda. Ushbu muammolar pedagoglar, tarbiyalanuvchilar, ota-onalar va ta'lim muassasasi rahbariyati o'rtasida paydo bo'lib, ta'lim jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shuning uchun, maktabgacha ta'lim taraqqiyoti jarayonida yuzaga keladigan pedagogik konfliktlarni ilmiy ravishda tahlil qilish va ularni bartaraf etish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta'lim taraqqiyotining asosiy bosqichlari

Yangi O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimi bir necha rivojlanish bosqichlarini o'tmoqda:

1. Normativ-huquqiy asoslarni takomillashtirish bosqichi

Bu bosqichda maktabgacha ta'limga oid qonunlar, qarorlar va davlat dasturlari qabul qilinib, sohaning huquqiy asoslari mustahkamlandi.

2. Tashkiliy-institutsional rivojlanish bosqichi

Davlat va xususiy maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarmog'ining kengayishi, muqobil ta'lim shakllarini joriy etish bilan amalga oshirildi.

3. Ta'lim mazmunini yangilash bosqichi

Davlat o'quv dasturlari va kompetensiyalarga asoslangan metodikalar ishlab chiqildi.

4. Kadrlar salohiyatini oshirish bosqichi

O'qituvchilar va rahbar kadrlarga malaka oshirishga katta e'tibor berildi.

Ushbu bosqichlarning har biri ijobiy natijalarga erishgan bo'lsa-da, shuningdek, muayyan pedagogik nizolarni ham keltirib chiqardi.

Pedagogik konflikt tushunchasi va uning maktabgacha ta'limdagi roli.

Pedagogik konflikt - ta'lim jarayonida ishtirok etuvchi shaxslar o'rtasida manfaatlar, qarashlar, talablar yoki qadriyatlarning to'qnashuvi natijasida kelib chiqadigan ziddiyatli holatdir. Maktabgacha ta'lim tizimida pedagogik konfliktlar quyidagi shakllarda namoyon bo'ladi: tarbiyachi va bola o'rtasidagi munozaralar; tarbiyachi va ota-ona o'rtasidagi kelishmovchiliklar; pedagoglar o'rtasidagi kasbiy nizolar; hamda pedagog va rahbariyat o'rtasidagi boshqaruvga oid ziddiyatlar. Ushbu konfliktlar ko'pincha yangi talablar, yuklamalarning oshishi va metodik yangiliklarga moslashishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar bilan bog'liq.

Yangi O'zbekistonda maktabgacha ta'limning rivojlanishi jarayonida pedagogik konfliktlarning paydo bo'lishiga quyidagi omillar sabab bo'lmoqda: professional moslashuv muammolari (yangi dastur va metodikalarga moslashishdagi qiyinchiliklar); pedagogik kommunikatsiyaning yetarlicha o'smasligi; ota-onalarning talab va kutishlari bilan pedagoglarning imkoniyatlari o'rtasidagi nomutanosiblik; boshqaruv jarayonidagi byurokratik yondashuvlar; va psixologik zo'riqish hamda kasbiy charchoq.

Agar bu sabablarga vaqtida e'tibor berilmasa, konfliktlar yanada kuchayib, ta'lim muhitining sifatini salbiy ta'sir etishi mumkin.

Pedagogik konfliktlarning ta'lim jarayoniga ta'siri

Pedagogik konfliktlar maktabgacha ta'lim jarayoniga ikki xil ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan, noto'g'ri boshqarilgan konfliktlar bolalarning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va tarbiyaviy jarayon sifatini pasaytiradi. Ikkinchidan, konstruktiv ravishda hal etilgan konfliktlar pedagoglarning kasbiy o'sishini ta'minlaydi va jamoada sog'lom muhitni yaratadi.

Pedagogik konfliktlarni hal etish strategiyalari

Maktabgacha ta'lim tizimida pedagogik konfliktlarni samarali hal etish uchun quyidagi strategiyalarni amalga oshirish muhimdir:

1. Profilaktik strategiya: Konfliktlarning oldini olish maqsadida pedagogik jamoada ochiq muloqot muhitini rivojlantirish va psixologik treninglar o'tkazish.
2. Kommunikativ strategiya: Pedagoglar va ota-onalar o'rtasida samarali hamkorlikni ta'minlash va nizolarni muzokara orqali hal qilish.
3. Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash: Pedagoglarga stressni boshqarish va emotsional barqarorlikni saqlashda yordam berish.
4. Boshqaruv strategiyasi: Rahbariyat tomonidan adolatli va shaffof boshqaruvni amalga oshirish, pedagoglarning fikrini inobatga olish.
5. Kasbiy rivojlanish strategiyasi: Pedagoglarning konfliktologik kompetensiyasini oshirish maqsadida malaka oshirish kurslarini tashkil etish.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimi jadal rivojlanib borayotgan bir sharoitda pedagogik konfliktlar tabiiy jarayon sifatida

namoyon bo'lmoqda. Ushbu konfliktlarni inkor etish emas, balki ularni ilmiy asosda tahlil qilish va samarali boshqarish muhimdir.

To'g'ri tanlangan strategiyalar orqali pedagogik konfliktlar ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi omilga aylanishi mumkin. Shunday ekan, maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom pedagogik muhitni shakllantirish, konstruktiv muloqotni rivojlantirish va pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish Yangi O'zbekiston ta'lim siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

1. FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son qarori "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini tashkil etish to'g'risida Nizom". – Toshkent, 2019.
5. Shermuxamedova N.A. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
6. Jo'rayev R.H., Ziyomammedov B. Pedagogik konfliktologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
7. Abduqodirov A., Saidahmedov N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2019.
8. Karimova V.M. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: Fan, 2020.
9. Hasanboyeva O., To'raqulova N. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: "Ilm Ziya", 2021.
10. Maktabgacha ta'lim vazirligi. Davlat o'quv dasturi va metodik tavsiyalar. – Toshkent, 2020–2023.